ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΛΕΦΤΟΧΩΡΙΑ

ΟΙ ΑΡΒΑΝΙΤΟΒΛΑΧΟΙ

Ἡ ἱστορία τους. Τὰ χωριά τους. Τὰ ἤθη καὶ ἔθιμά τους. Οἱ γάμοι τους. Οἱ ἀρβανιτέβλαχοι καὶ ἡ ληστεία. Τὸ παλληκαρίσιο ἐπάγγελμα. Στὸ κλαρί! Ὁ Τράντος, ὁ Φορφόλιας, ὁ Πάντος, ὁ Μπαμπάνης, καὶ οἱ ἄλλοι καπεταναῖοι. Πῶς θ' ἀποφύγουμε τὸ κακὸ τῆς ληστείας κλπ. κλπ.

Τὸν τελευταῖον αὐτὸν καιρὸν ἡ καθημερινὲς ἐφημερίδες ἠσχολήθησαν ἀρκετὰ μὲ τοὺς ἀρβανιτοβλάχους ληστὰς τῆς Θεσσαλίας. Τὰ κατορθώματα τοῦ Φορφόλια καὶ τοῦ Τράντου ἔφθασαν νὰ γίνουν καὶ ἐπιφυλλίδες ἀκόμη σὲ κάποια ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα.

Ποῖοι ὅμως εἶνε οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι αὐτοί; 'Ορίστε μιὰ φυλὴ μὲ τὴν ὁποίαν οἱ ἱστορικοί μας καὶ οἱ λαογράφοι μας ἐλάχιστα ἀπησχολήθησαν. Τόσο ὀλίγο μάλιστα, ὥστε νὰ δικαιοῦται νὰ θεωρῇ κανεὶς ὅτι πρόκειται περὶ φυλῆς τελείως ἀμελετήτου.

Οἱ ὑπάρχοντες ἀρβανιτόβλαχοι εἰς ὅλην τὴν 'Ελλάδα δὲν πιστεύω νὰ περνοῦν τὰς χιλίας οἰκογενείας. Μεγαλείτερα ἀρβανιτοβλάχικα κέντρα εἶνε τὸ Μετζηταὶ τῆς 'Ηπείρου—ἕνα χωριὸ εὑρισκόμενον εἰς τὴν ἐπαρχίαν Παγωνίου—μὲ διακοσίας πενήντα περίπου οἰκογενείας, τὸ Καρατζόλι τοῦ Τυρνάβου μὲ εἴκοσι οἰκογενείας καὶ τὸ Μουσουλάρι τῆς ἰδίας περιφερείας μὲ 40 περίπου οἰκογενείας. 'Υπάρχουν ἐπίσης εἰς τὴν Τσαρίτσαινα τῆς Θεσσαλίας πενῆντα τόσες οἰκογένειες 'Αρβανιτοβλάχων καὶ εἰς ἄλλα χωρια τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς νοτίου Δυτικῆς Μακεδονίας ἄλλαι οἰκογένειαι 'Αρβανιτόβλαχων διάφυτοι.

Κέντρον καθαρῶς ἀρβανιτοβλάχικο εἶνε μόνον τὸ Μετζηταὶ τῆς 'Ηπείρου. Τὸ χωριὸ αὐτὸ χτίστηκε πρὸ ἑξῆντα σχεδὸν χρόνων ἐπὶ Σουλτάνου Μετζήτ, συνοικισθέντων σ'αὐτὸ ὅλων τῶν νομάδων 'Αρβανιτοβλάχων τῆς 'Ηπείρου. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἡ Τουρκία ἐνόμισε ὅτι θὰ ἡσύχαζεν ἡ 'Ηπειρος ἀπὸ τοὺς νομάδας 'Αρβανιτοβλάχους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν κατὰ κανόνα σχεδὸν ληστὰι ἀλλὰ τὸ φάρμακο τοῦ ἐποικισμοῦ ἀπεδείχθη ἐν μέρει μόνον ὠφέλιμον. Οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι τῆς 'Ηπείρου ἀναγκασθέντες νὰ ἀφίσουν τὴν νομαδικήν των ζωήν, ἔγιναν ἡμινομάδες. 'Αφιναν δηλαδὴ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν τὰ καλύβια των καὶ ξανάρχιζαν τὸ παλαιό των ἐπάγγελμα τοῦ ληστοῦ. 'Η κατάστασις αὐτὴ ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τὸ 1912, ἀλλὰ οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι τοῦ Μετζηταὶ τὰ τελευταῖα χρόνια ἄρχισαν ἐκπολιτιζόμενοι κάπως. Στέλνουν τὰ παιδιά τους στὸ 'Ελληνικὸ σχολεῖο καὶ ὑπάρχουν πολλοὶ νοικοκυραῖοι, οἱ ὁποῖοι καταδιώκουν ἀπηνῶς τοὺς ληστὰς καὶ τοὺς ζωοκλέπτας.

Οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι τοῦ Μετζηταὶ ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι 'Αρβανιτόβλαχοι ξεχωρίζουν διὰ τὰ ἰδιαίτερα ἤθη των καὶ ἔθιμα, τὰ ὁποῖα εἶνε τελείως πρωτότογα. Αἱ ἐκδικήσεις δι' οἰκογενειακοὺς λόγους συνεχίζονται ἐπὶ γενεάς!... 'Η γλῶσσα τῶν 'Αρβανιτοβλάχων εἶνε βλαχική, μὲ μερικὰς λέξεις ἀλβανικὰς καὶ ὀλίγας ἑλληνικάς. Τὰ ἔθιμά των ὅμως καὶ αἱ ἐνδυμασίαι των εἶνε ἀλβανικά. 'Ακριβῶς δὲ δι' αὐτὸ λέγονται 'Αρβανιτόβλαχοι.

***

'Εκεῖνο τὸ ὁποῖον διατηρεῖ τὴν μικρὴν αὐτὴν φυλὴν—τὴν ἀπόχρωσιν καλλίτερα φυλῆς—εἶνε ἡ ἀποκλειστικότης της στὰ ζητήματα τοῦ γάμου. Οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι πραγματικὰ εἰς οὐδεμίαν ἐπιμιξίαν ἔρχονται μὲ τοὺς ἄλλους πληθυσμούς. Ἂν καὶ εἶνε 'Ορθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ δίγλωσσοι—ἐκτὸς τῆς ἀρβανιτοβλαχικῆς ὁμιλοῦν καὶ τὴν 'Ελληνικὴν—δὲν παντρεύουνται οὔτε Χριστιανοὺς 'Αλβανούς, οὔτε μὲ τοὺς Κουτσοβλάχους, οὔτε καὶ μὲ τοὺς Ἕλληνας. Οὔτε πέρνουν νύφες ἀπὸ τοὺς ἄλλους, οὔτε δίνουν. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς διατηρεῖ γνησίαν τὴν ὀλιγάριθμον αὐτὴν φυλήν.

Στὸ Καρατζόλι, τὸ δεύτερο εἰς σημασίαν ἀρβανιτοβλάχικο κέντρο, οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι μένουν στὰ ἄκρα τοῦ χωριοῦ, σὲ χαμηλὰ σπιτάκια, ἐπὶ διακοσίων ὀγδόντα δὲ οἰκογενειῶν τοῦ Καρατζολιοῦ, οἱ ἑκατὸν εἴκοσι εἶνε οἰκογένειες 'Αρβανιτοβλάχων. Μεταξὺ 'Ελλήνων τοῦ Καρατζολιοῦ, τοὺς ὁποίους οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι λέγουν «Γκραίκους» καὶ 'Αρβανιτοβλάχων οὐδεμία ἐπιμιξία παρατηρεῖται καὶ οὐδεμία ὁμοιότης ἐθίμων, ἠθῶν καὶ χαρακτῆρος. Οἱ Ἕλληνες Καρατζολίται εἶνε φιλήσυχοι γεωργοί. Οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι εἶνε ἐπικίνδυνα στοιχεῖα, ἔχοντες κύριον σχεδὸν ἐπάγγελμα τὴν ληστείαν καὶ τὴν ζωοκλοπήν! Εἶνε ἐξαίρεσις γιὰ τὸν Καρατζολίτη νὰ μὴν βγῇ ἀπὸ δεκαοχτὼ χρόνων καὶ ἐπάνω—πολλάκις καὶ ἐνωρίτερα—ἢ ζωοκλέπτης ἢ ληστὴς ἢ συνήθως καὶ τὰ δύο.

'Από τοῦ 1882 ὅπότε ἐπωκίσθη τὸ Καρατζόλι ἀπὸ τοὺς 'Αρβανιτοβλάχους καὶ τοὺς Ἕλληνας ἀπελευθερωθείσης τῆς Θεσσαλίας μέχρι σήμερον, τὸ χωριὸ αὐτὸ ἔβγαλε περισσότερους ἀπὸ ἑκατὸ ληστάς! Ὅλους δὲ 'Αρβανιτοβλάχους.

***

Τὶς ἡμέρες αὐτὲς οἱ Καρατζολίτες ληστὰι Τράντος καὶ οἱ δύο Φορφόληδες τρομοκρατοῦν ὁλόκληρη τὴν Θεσσαλία. Ἔχουν κινητοποιηθεῖ τριάντα ἀποσπάσματα πρὸς καταδίωξίν των, ἀλλὰ κάθε χρόνο εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ βγοῦν δύο ἢ τρεῖς ληστὰι ἀπ' τὸ Καρατζόλι. Μὴ ξεχνᾶτε ἄλλωστε ὅτι καὶ οἱ Μπαμπάνηδες καὶ ὁ Τσαμίτας καὶ ὁ Σπαθούλας καὶ οἱ Καραλῆδες καὶ οἱ Σκουμπραῖοι καὶ οἱ Μποτάσηδες καὶ ὁ Λόλιος, ὁ αἰχμαλωτίσας τὸ 1912 στὸν Ὄλυμπο τὸν Γερμανὸ περιηγητὴ Ρίχτερ, ὅλοι αὐτοὶ ἦσαν Καρατζολίτες ληστάι!...

Γιὰ νᾶχῃ ἄλλωστε κανεὶς δόξα καὶ ὄνομα καὶ ὑπόληψη στὸ Καρατζόλι πρέπει, ὅταν εἶνε 'Αρβανιτόβλαχος νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ληστή. Γιὰ νὰ παντρευθῇς τοὐλάχιστον πρέπει νὰ ἔχῃς χρηματίσῃ πρῶτα ληστής, ἀλλοιώτικα μὲ δυσκολία θὰ βρεθῇ οἰκογένεια νὰ σοῦ δώσῃ τὸ κορίτσι της;...

Ἄλλωστε οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι τὴν ληστεία τὴν θεωροῦν παλληκαριὰ καὶ τιμή! Τὰ τραγούδια τους εἶνε κυρίως ληστρικὰ καὶ τώρα ἀκόμη στὸ Καρατζόλι ἕνα τραγοῦδι θὰ ἀκούσετε, τὸ τραγοῦδι τοῦ Πάντου καὶ τοῦ Μπαμπάνη. Στὸ γειτονικὸ χωριὸ Μουσουλάρι ὑπάρχει ἡ ἴδια κατάστασι. Καὶ ἐδῶ οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι εἶνε ἡμινομάδες κτηνοτρόφοι καὶ ληστάι. Βγαίνουν γιὰ ψύλλου πήδημα «στὸ κλαρὶ» καὶ σκοτώνουν γιὰ ψύλλου πήδημα'... Οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι τοῦ Μουσουλάρι βρίσκουνται σὲ συνεχεῖς σχέσεις μὲ τοὺς Καρατζολίτας 'Αρβανιτοβλάχους.

***

Οἱ 'Αρβανιτόβλαχοι, ὡς τύπος φυλῆς ἀποτελοῦν μοναδικὸ δεῖγμα καλλονῆς καὶ λιγερῆς κορμοστασιᾶς, ἰδίως οἱ ἄντρες. Οἱ ὡραιότεροι ἀσφαλῶς ἄνδρες τῆς 'Ελλάδος καὶ οἱ πλέον ὑπερήφανοι εἰς ἐμφάνισιν. Τὸ ἔχει ὅμως ἡ παράδοσίς των νὰ βγαίνῃ ληστάς! Μόνον αἱ αὐστηραὶ ποιναί, ὅπως ἔγινε μὲ τοὺς 'Αρβανιτοβλάχους εἰς τὴν 'Αλβανίαν, καὶ τὸ σχολεῖο θὰ τοὺς ἡμερώσῃ καὶ θὰ τοὺς κάνῃ νὰ ξεχάσουν τὸ ἀπαίσιο αὐτὸ καὶ τόσο ἀναχρονιστικὸ ἐπάγγελμα.

Αὐτὴ εἶνε ἡ φυλὴ τῶν 'Αρβανιτοβλάχων τῆς 'Ελλάδος, τῶν ὁποίων τὴν εἰκόνα σὲ χονδρὲς πινελιές, ἀλλὰ ἀπὸ προσωπικὰς παρατηρήσεις δίνουμε σήμερον.

Ὁ Θεσσαλὸς

'Αρβανιτόβλαχοι τοῦ Μετζη

ΜΙΚΡΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΕΝΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ ΣΕΛΙΜ Γ'

Ὁ Σελὶμ Γ', ὑπῆρξε ἕνας ἀπ' τοὺς καλύτερους καὶ πιὸ προοδευτικοὺς Σουλτάνους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Αὐτὸς εἶχε συλλάβει πρῶτος τὸ σχέδιο νὰ διαλύσῃ τὰ τάγματα τῶν ἀγρίων γεννιτσάρων, βλέποντας τὰ ἀκατανόμαστα ὄργια ποὺ διέπρατταν ἀτιμωρητεὶ ἡ βάρβαρες αὐτὲς ὀρδές.

Ὁ Σουλτάνος αὐτὸς συνήθιζε νὰ μεταμφιέζεται κάθε τόσο σὲ ἄνθρωπο τοῦ λαοῦ καὶ νὰ συχνάζει στὶς λαϊκὲς συνοικίες, γιὰ νὰ κοιτάζει τὶ ἀνάγκες εἶχαν οἱ ὑπήκοοί του καὶ ἂν ἦσαν εὐχαριστημένοι ἀπ' τὴ διοίκηση τοῦ Κράτους. Μιὰ μέρα, ἐκεῖ ποὺ περπατοῦσε στὸ δρόμο, συνάντησε ἕνα παιδὶ ποὺ τοῦ ἔκανε ἐντύπωση μὲ τὴν ἐξυπνη ἔκφρασι τοῦ προσώπου του. Τὸ φώναξε. καὶ τοῦ εἶπε νὰ τοῦ ἀπαγγείλῃ τὸ μάθημά του. Ὁ μικρὸς ἄνοιξε τὸ βιβλίο του καὶ ἄρχισε ν' ἀπαγγέλῃ τὸ μάθημά του ποὺ τὸ ἤξερε πολὺ καλά, χωρὶς ὅμως νὰ ξέρῃ πὼς μιλοῦσε κείνη τὴ στιγμὴ μὲ τὸ Σουλτάνο.

Ὁ Σουλτάνος Σελὶμ ἐνθουσιάστηκε μὲ τὴ φιλομάθεια τοῦ μικροῦ κ' ἔβγαλε καὶ τοῦ ἔδωσε ἕνα φλουρί. Τὸ παιδὶ ὅμως, τοῦ τὸ γύρισε πίσω λέγοντας:

— Δὲν μπορῶ νὰ τὸ πάρω, γιατὶ ἂν ὁ πατέρας μου μὲ ρωτήσῃ ποῦ τὸ βρῆκα, δὲν θὰ ξέρω τὶ νὰ τοῦ ἀπαντήσω.

— Μά, νὰ πῇς τοῦ πατέρα σου πὼς σοῦ τὸ ἔδωσε ὁ ὁποιος ἄ γνωστος!

— Δὲ θὰ μὲ πιστέψῃ. Ποιὸς ἄνθρωπος χαρίζει ἕνα φλουρὶ σ' ἕνα μικρὸ παιδί;

— Τότε πέστου πὼς σοῦ τὸ χάρισε ὁ Σουλτάνος.

— Ἂμ τότε εἶνε ποὺ δὲν θὰ μὲ πιστέψῃ καθόλου!...

— Καὶ γιατί;

— Γιατὶ οἱ Σουλτάνοι κάνουν πιὸ πλούσια δῶρα καὶ δὲν χαρίζουν μονάχα ἕνα φλουρί!...

Ἐννοεῖται τώρα πὼς ὁ Σουλτάνος ἐφρόντισε νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ἀλήθεια αὐτὴ—κ' ἔδωσε τοῦ ἐξυπνου μικροῦ ἕνα σακκουλάκι γεμᾶτο χρυσὰ φλουριά!..